DOI: https://doi.org/10.53486/sstc2026.v1.87

CZU: 336.225:336.226.322(478)

THE VAT DEDUCTION MECHANISM AND ITS IMPORTANCE FOR ENSURING FISCAL NEUTRALITY

MECANISMUL DEDUCERII TVA ȘI IMPORTANȚA ACESTUIA PENTRU ASIGURAREA NEUTRALITĂȚII FISCALE

COJOCARU Valeria, studentă, specialitatea: Finanțe și Bănci
Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61
Telefon:+373 67681582
e-mail autor: cojocaru.valeria.u2ps@ase.md

Abstract: *This study investigates the functioning of the value added tax (VAT) deduction mechanism and its contribution to maintaining fiscal neutrality in the fiscal framework. The importance of this work stems from the critical position of VAT as a major revenue generator and its influence on economic performance. The central aim is to assess how the VAT refund process works and how it prevents cascading taxation in value chains.*
The analysis is based on tax regulations - in particular articles of the Fiscal Code of the Republic of Moldova - and incorporates statistical information on VAT receipts between 2020 and 2025. Analytical techniques, including benchmarking, integration of findings and economic contextualization, were applied.
The findings indicate a steady increase in VAT receipts, underlining its vital function in national financing. Furthermore, the credit system supports fiscal neutrality, as businesses do not effectively bear the tax burden, which, instead, is fully transferred to final consumers. However, some constraints were observed in the application of the right to deduction.
Key words: *VAT, tax deduction, fiscal neutrality, tax system, indirect taxation, input tax*
JEL CLASSIFICATION: H20, H25

INTRODUCERE

Taxa pe valoarea adăugată (TVA) este unul dintre cele mai importante impozite indirecte, având un rol esențial în formarea veniturilor bugetare. Practic, este un impozit care apare în aproape toate activitățile economice și influențează direct consumul.

Un aspect care face TVA diferit față de alte impozite este mecanismul de deducere. Acesta permite agenților economici să recupereze taxa achitată la achiziții, ceea ce face ca impozitul să nu devină o povară pentru ei.

Tema este actuală deoarece, într-un sistem fiscal modern, este foarte important ca impozitele să nu afecteze negativ activitatea economică. Din acest motiv, neutralitatea fiscală devine un obiectiv important, iar mecanismul deducerii TVA joacă un rol central în realizarea acestuia.

Scopul lucrării este de a analiza modul în care funcționează deducerea TVA și de a explica de ce acest mecanism este important pentru evitarea dublei impuneri.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Analiză succintă a surselor bibliografice în domeniul problemei cercetate:

Din literatura de specialitate rezultă clar că TVA este unul dintre cele mai utilizate impozite indirecte și are un rol major în economie.

Astfel, autorii lucrării „Teoria și practica taxei pe valoarea adăugată în contextul integrării europene”, subliniază faptul că TVA este un impozit pe consum suportat de consumatorul final, fiind perceput în fiecare etapă a circuitului economic. Totodată, aceștia evidențiază că mecanismul deducerii reprezintă un principiu fundamental al TVA, care permite eliminarea efectului de impozitare în cascadă și asigură funcționarea eficientă a sistemului fiscal. (Manoli & Zlatina, 2016)

În ceea ce privește cercetările realizate la nivel național, cercetătoarea Balan Aliona, în lucrările sale evidențiază importanța politicilor fiscale și în cadrul acestora, rolul impozitelor indirecte sub aspect de dezvoltare economică, dar și în cadrul sistemului fiscal prin prisma asigurării echilibrului economic și social. Aceste studii subliniază faptul că impozitele, inclusiv TVA, trebuie analizate nu doar din perspectiva colectării veniturilor, ci și din perspectiva impactului asupra economiei. (Balan, 2017).

În Republica Moldova, TVA este reglementată de Codul Fiscal și se aplică asupra bunurilor și serviciilor, dar și asupra importurilor. Acest impozit funcționează pe baza valorii adăugate la fiecare etapă economică. Asta înseamnă că fiecare firmă plătește TVA doar pentru valoarea pe care o adaugă, nu pentru întreaga valoare a produsului. (Codul Fiscal al Republicii Moldova, 1997).

TVA a fost instituit în Republica Moldova la 01.01.1992, înlocuind impozitul pe circulația mărfurilor. (Hîncu, 2005).

Subiecții impozabili ai TVA sunt persoanele fizice și juridice care desfășoară activitate de întreprinzător și sunt înregistrate în calitate de plătitori de TVA.

Potrivit Codului Fiscal al Republicii Moldova, TVA se aplică în baza unor cote stabilite prin legislație, respectiv cota standard de 20% și cote reduse de 8% pentru anumite bunuri și servicii. Utilizarea acestor cote favorizează o diferențiere adecvată a regimului fiscal în funcție de tipul bunurilor, sprijinind atingerea obiectivelor economice și sociale ale autorității publice. Baza impozabilă pentru TVA este constituită din valoarea livrării mărfurilor sau prestărilor de servicii, conform normelor prevăzute în legislație. (Codul Fiscal al Republicii Moldova, 1997).

Un aspect fundamental al regimului TVA îl reprezintă dreptul la deducere, acordat contribuabililor pentru a compensa TVA suportată la achizițiile folosite în activitatea de livrare supusă impunerii. Deducerile se realizează prin diminuarea TVA deductibilă față de TVA colectată, generând astfel suma finală datorată bugetului public.

Principiul neutralității TVA ne sugerează că această taxă nu afectează activitatea agenților economici, deoarece nu reprezintă o povară financiară pentru aceștia. Firmele colectează TVA de la clienți și deduc TVA aferentă achizițiilor, astfel încât taxa este suportată în final doar de consumatorul final. Prin acest mecanism se evită dubla impozitare și includerea TVA în costurile de producție, prevenindu-se distorsiunile economice. Totodată, neutralitatea TVA asigură concurență echitabilă între întreprinderi și permite funcționarea eficientă a sistemului economic, în care fiecare etapă contribuie doar cu valoarea adăugată. Esența acestei reguli rezidă în sprijinirea creșterii antreprenoriatului, încurajarea investițiilor și ușurința adaptării fiscale. (Contzilla, 2024)

Descrierea metodelor de cercetare utilizate:

În cadrul studiului sunt utilizate prevederile Codului Fiscal al Republicii Moldova, literatura de specialitate din domeniul fiscal, precum și date statistice privind evoluția veniturilor din TVA. Metodele de cercetare aplicate includ analiza documentară a legislației fiscale și a surselor teoretice, metoda analizei comparative, precum și metoda sintezei informațiilor economice.

Pentru o analiză relevantă a temei, au fost examinați mai mulți indicatori în perioada 2020–2025.

Rezultatele obținute:

Pentru a sublinia semnificația și contribuția TVA în structura fiscală a Republicii Moldova, s-a efectuat o evaluare a evoluției veniturilor provenite din TVA în perioada 2020–2025. Informațiile prelucrate includ volumul încasărilor din această categorie de venituri, precum și ponderea lor în suma totală a resurselor bugetare.

Examinarea acestor indicatori permite evidențierea tendințelor ale creșterii sau scăderii veniturilor fiscale, demonstrând rolul central al TVA drept principala sursă de finanțare a bugetului statului. De asemenea, urmărirea modificărilor TVA oferă o perspectivă indirectă asupra nivelului activității economice, inclusiv al consumului, precum și asupra eficienței sistemului de deducere a taxei.

Analiza evidențiază o evoluție pozitivă a veniturilor Bugetului Public Național între anii 2020 și 2025. Astfel, valoarea acestora a trecut de la 62.650,0 mil. lei în 2020 la 125.602,0 mil. lei în 2025, o creștere determinată de expansiunea economică și majorarea încasărilor pentru buget.

În paralel, veniturile din TVA au crescut semnificativ, de la 19.770,1 mil. lei până la 37.410,7 mil. lei, demonstrând rolul esențial al acestui impozit ca sursă principală de finanțare, cu dependență directă de nivelul consumului și al importurilor.

Tabel 1. Evoluția PIB și a veniturilor Bugetului Public Național, cu accentuarea taxei pe valoarea adăugată, în Republica Moldova (2020-2025)

Indicator	Anul					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
PIB, mil. lei	199 733,7	242 078,6	274 488,1	303 554,0	323 932,5	353 520,9
Venituri, mil. lei	62 650,0	77 373,0	91 505,4	102 299,2	110 338,5	125 602,0
Venituri fiscale, mil. lei	39 747,1	49 388,8	57 524,2	63 006,1	68 481,3	75 894,3
Venituri din impozite indirecte, mil. lei	28 137,2	35 242,5	39 310,9	42 746,1	47 332,0	52 648,4
Taxa pe valoare adăugată, mil. lei	19 770,1	25 508,8	29 056,7	30 209,3	33 410,1	37 410,7

Sursa: elaborat de autor în baza datelor de pe statistica.md

Veniturile fiscale generale au urmărit tendința ascendentă, indicând o eficiență sporită în colectarea resurselor publice. De asemenea putem observa că impozitele indirecte au crescut destul de mult, ceea ce arată că sistemul fiscal se bazează tot mai mult pe consum.

PIB-ul a crescut continuu, trecând de la 199.733,7 mil. lei în 2020 la 353.520,9 mil. lei în 2025, ceea ce confirma o expansiune durabilă a economiei și o reflexie directă asupra veniturilor bugetare.

Deși veniturile din TVA cresc, nu rezultă că companiile plătesc mai mulți bani din buzunarul lor personal. Datorită mecanismului de deducere, ele își recuperează TVA pentru achiziții, iar în final taxa este suportată de consumator.

Tabel 2. Ponderea taxei pe valoarea adăugată în PIB și în structura veniturilor Bugetului Public Național în Republica Moldova (2020–2025)

Indicator	Anul					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ponderea TVA în PIB %	9,9	10,5	10,6	10,0	10,3	10,6
Ponderea TVA în total venituri, %	31,6	33,0	31,8	29,5	30,3	29,8
Ponderea TVA în total venituri fiscale, %	49,7	51,6	50,5	47,9	48,8	49,3
Ponderea TVA în total încasări din impozite indirecte, %	70,2	72,4	73,9	70,7	70,6	71,1

Sursa: elaborat de autor în baza datelor din tabelul 1

Analiza ponderii TVA evidențiază clar importanța sa majoră în veniturile bugetare. De exemplu, TVA reprezintă cam jumătate din veniturile fiscale, situându-se undeva între 47,9% și 51,6%.

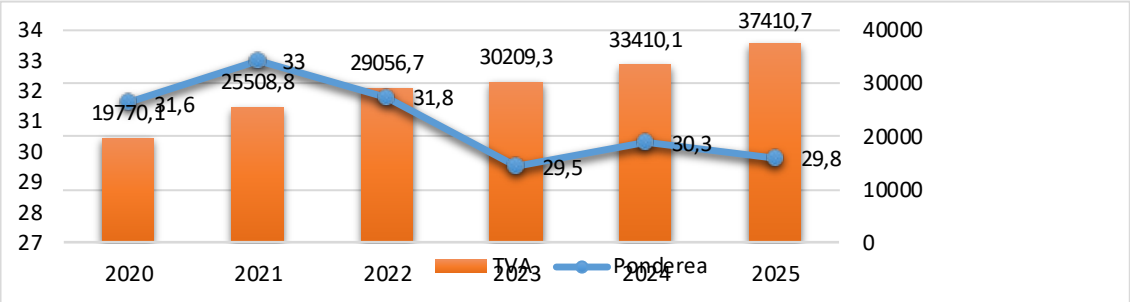

Figura 1. Evoluția veniturilor din TVA și ponderea acestora în veniturile bugetare (2020-2025)

Sursa: elaborat de autor în baza datelor de pe statistica.md

În raport cu veniturile generale, TVA acoperă o cotă între 29,5% și 33,0%, ceea ce arată o contribuție esențială la buget, deși în ultima vreme s-a înregistrat o mică stabilizare.

Pentru impozitele indirecte, TVA este cel mai semnificativ, ocupând peste 70% din total în ansamblul perioadei studiate – ceea ce dovedește o dependență puternică a sistemului fiscal față de impunerea consumului.

Se remarcă o creștere continuă a veniturilor din TVA pe tot parcursul perioadei studiate, acestea crescând constant de la un an la altul. Acest fenomen este legat de sporirea cererii, extinderea bazei impozabile și, parțial, de impactul inflației asupra încasărilor fiscale.

Pe de altă parte, procentul TVA din totalul venituri bugetare nu urmează o traiectorie exclusiv crescătoare, ci oscilează, ajungând la cel mai mare nivel din perioada respectivă — 33,0% în 2021 — și la cel mai mic — 29,5% în 2023. Evoluția aceasta arată că, deși TVA crește în sumă absolută, viteza de creștere a altor resurse bugetare modifică semnificativ compoziția ansamblului veniturilor publice.

Analizând indicatori, rezultă clar că, deși suma TVA-ului crește în mod constant, ponderea sa relativă nu urmărește același model, sugerând astfel o diversificare eficientă a surselor de finanțare ale bugetului de stat.

CONCLUZII/RECOMANDĂRI

După cum arată analiza, TVA reprezintă una dintre cele mai semnificative surse de venit ale bugetului statului, cu o tendință continuă de creștere între anii 2020 și 2025. Cresterea veniturilor provenite din TVA reflectă atât creșterea volumului de consum, cât și extinderea bazei fiscale, confirmând rolul esențial al acestui impozit.

O componentă esențială a sistemului este mecanismul de deducere a TVA-ului, prin care agenții economici pot scădea din suma colectată cheltuielile aferente achizițiilor efectuate. Acest principiu previne dubla impunere și menține eficiența întregului cadru fiscal.

De asemenea, reducerea TVA-ului sprijină neutralitatea fiscală, deoarece companiile nu suportă în mod real această sarcină – ea este transmisă consumatorului final. În felul acesta, TVA nu interferează în alegerile economice nici nu perturbă echilibrul pieței.

REFERINȚE

1. Codul Fiscal al Republicii Moldova nr. 1163-XIII din 24 aprilie 1997. Monitorul Oficial al Republicii Moldova.
2. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. (2025). Executarea bugetului public național. Disponibil la: https://statistica.gov.md

3. Manoli, M., & Zlatina, N. (2016). Teoria și practica taxei pe valoarea adăugată în contextul integrării europene. Conferința EUREM.
4. Contzilla. (2024). Ce este principiul neutralității TVA? Disponibil la: https://www.contzilla.ro/ce-este-principiul-neutralitatii-tva/
5. Balan, A. (2017). Factorii de influență a veniturilor fiscale. Culegere de articole selective ale Conferinţei Ştiinţifice Internaţionale „Competitivitatea şi Inovarea în Economia Cunoaşterii".
6. Hîncu, R., Chicu, N., Kuzmina, O., Covali, R., Dandara, M., & Băcioi, L. (2005). Metode și tehnici fiscale (curs universitar). Chișinău: ASEM

Coordonator științific: BULGAC Corina, dr., conf.univ.
ORCID ID: 0009-0001-4309-7469
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova,
Chișinău, str. Bănulescu – Bodoni 61, www.ase.md
Telefon: + 373 69907599
e-mail: bulgac.corina@ase.md